

Uttalande angående LSS-utredningens direktiv

Den 26 maj släppte regeringen äntligen direktiven till den nya LSS-utredningen. Utformningen och tillämpningen av LSS är av största vikt för FUB:s målgrupp, personer med utvecklingsstörning, och vi har länge väntat på att en översyn ska göras.

Det börjar bra med betoningen av att LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och ge full delaktighet och möjlighet att leva som andra. Regeringen har vidare uppmärksammat att insatsen daglig verksamhet enligt LSS ibland ger inlåsningseffekter och att personer som kan bidra på reguljära arbetsmarknaden sällan får chansen. Problemet med att insatsen ledsagning förlorat sin innebörd nämns. Det påpekas att LSS-insatser ofta brister i kvalitet. Och det kanske mest konstruktiva i hela texten är att utredaren ska analysera om ett oberoende offentligt rättsligt ombud kan bistå personer som ansöker om personlig assistans.

I övrigt är det svårt att bli positivt inställd. Det mesta handlar om kostnader, nedskärningar och kontroll, i huvudsak inom personlig assistans. Trots inledningen är det svårt att hitta något som går i samma anda som paragraferna 5 och 7 i LSS, att målet ska vara att få möjlighet att leva som andra samt ha goda levnadsvillkor.

FUB har inför att direktiven skulle formuleras betonat att LSS har urholkats i förhållande till de ursprungliga intentionerna och att lagen behövde förtydligas om målen för funktionshinderpolitiken ska kunna nås. Tyvärr har regeringen inte lyssnat.

Det är dessutom särskilt allvarligt att grupper ställs mot varandra genom att regeringen anser att förstärkningar inom de stödinsatser som LSS omfattar ska finansieras genom besparingar inom assistansersättningen.

Att målgruppen för assistans ska ses över utifrån målgruppernas skilda behov väcker farhågor. Den bakomliggande tanken att mänskliga behov finns på gruppnivå och utifrån typ av funktionsnedsättning strider mot konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och är heller inte förenligt med ett humant samhälle.

FUB vill påminna om hur personer med utvecklingsstörning för inte så länge sedan levde sina ofta korta liv på stora institutioner. 1986 infördes den nya omsorgslagen som gav dem laglig rätt till gruppbostad och daglig verksamhet, något som innebar en revolution. 1994 trädde LSS i kraft efter att en enig riksdag trots ekonomiskt svåra tider klubbade igenom lagen. LSS hade en än högre ambitionsnivå och angav att personer med utvecklingsstörning skulle ha rätt att "leva som andra". Insatsen personlig assistans möjliggjorde att även de med de allra största stödbehoven kunde uppnå så jämlika levnadsvillkor som möjligt. Därmed hade personer med utvecklingsstörning gått från att vara patienter till att ses som medborgare med samma mänskliga rättigheter som andra.

FUB har sett hur dessa mänskliga rättigheter under de senaste åren bit för bit naggats i kanten. Vi hade förhoppningen att den utlovade utredningen skulle handla om att återställa mänskliga rättigheter och

inte om att spara pengar. Direktiven pekar i en helt annan riktning eftersom tonvikten ligger på regleringar och begränsningar.

Dessutom är direktiven motsägelsefulla. Till exempel framhålls att tolkningsmöjligheterna är för stora när rätten till personlig assistans ska bedömas, men samtidigt kritiserar kommunerna för att ha allt för styrande regler som gör att bedömningarna inte blir individuella. Regeringen vill dels att utredaren ska föreslå preciseringar av begreppet "övriga personliga behov", dels att rätten till insatser ska definieras tydligare så att målen med lagen, det vill säga "goda levnadsvillkor" och att "leva som andra", inte blandas in i bedömningskriterierna. I så fall återstår inte mycket av individuell bedömning.

När det dessutom talas om att stöd och stödformer ska kunna ändras "i takt med att samhället och livsvillkoren för människor i allmänhet förändras" är det en markering av att det inte ska vara individens behov som styr vilket stöd som ges, något som leder till en oerhörd otrygghet för den enskilde

För FUB:s medlemmar är det särskilt oroande att utredaren får i uppdrag att se över vilka inom lagens personkrets som ska ges möjlighet att ansöka om insatsen personlig assistans. Den som läser direktiven noggrant ser att avsikten med den skrivningen är att personkrets 1 inte anses gynnas av personlig assistans. Det finns särskild oro för att våra medlemmar med flerfunktionsnedsättning kommer att bli hårt drabbade då utredaren ska "analysera hur gränsdragningarna mot HSL, mot tillsyn på grund av medicinska behov och mot andra kommunala insatser kan tydliggöras ytterligare i syfte att renodla de uppgifter som ska ingå i insatsen personlig assistans". Personer med flerfunktionsnedsättning har ofta assistans just på grund av stort tillsynsbehov av medicinska skäl.

FUB anser också att det är märkligt att direktiven ger utredaren i uppgift att göra en analys av kostnadsutvecklingen inom både assistansersättningen och LSS när direktiven är tydliga med att kostnaderna ska sänkas. Vad ska man då med analysen till? Det sägs heller inte tydligt att alternativ till assistans ska kostnadsberäknas. Är verkligen alternativen billigare?

En annan motsägelse är att man säger sig vilja stärka barn- och ungdomsperspektivet och framhåller att insatser ska bidra till delaktighet, självständighet och utveckling. Samtidigt är uppdraget att tydligare reglera vad som ska avses med vårdnadshavarens ansvar vid bedömning av personlig assistans. Att öka vårdnadshavarnas ansvar kan inte anses gynna barnens självständighet och utveckling. Dessutom är det inte ekonomiskt hållbart för samhället att vårdnadshavare, förmodligen oftast kvinnor, tvingas sluta arbeta för att ta hand om sina funktionsnedsatta barn. Alternativet är institutionsboende där barnen inte får växa upp i sina familjer. Inget av detta innebär att barnperspektivet stärks och går stick i stäv med den politik som en feministisk regering borde vilja föra.

Vi är kritiska mot stora delar av direktiven. Men i utredningsarbetet ser FUB fram emot att få möjlighet att bidra med expertis och insikt om livsvillkoren för personer med utvecklingsstörning. Vår målgrupps mänskliga rättigheter behöver värnas och stärkas, inte inskränkas och försvagas.

Riksförbundet FUB

Juni 2016